

ΟΔΗΓΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Μαθησιακοί στόχοι

(καθορίζονται πάντα κατά περίπτωση και σε σχέση και το επίπεδο του μαθητών του κάθε τμήματος)

- Εκμάθηση βασικού λεξιλογίου.
- Ανάπτυξη προφορικού λόγου. Παραγωγή προφορικού λόγου (αναδιήγηση κειμένου ή ιστορίας με έμφαση στη χρονική τοποθέτηση των γεγονότων, περιγραφή εικόνας),
- Εξοικείωση με βασικές φράσεις καθημερινού λόγου.
- Πεζά- κεφαλαία γράμματα.
- Αλφαβητική ταξινόμηση λέξεων
- Εκμάθηση συχνόχρηστων επιρρημάτων.
- Χρήση του είναι και του έχω.
- Χρήση των ερωτηματικών λέξεων τι, πού, πότε πόσο.
- Εκμάθηση αντίθετων λέξεων.
- Απόλυτα αριθμητικά.
- Υποκοριστικά
- Σύνθετες λέξεις (δημιουργία-ανάλυση-χρήση)
- Κατανόηση του μηχανισμού διαβάσματος.
- Καλλιέργεια αναγνωστικής ικανότητας.
- Κατανόηση κειμένου
- Ανάγνωση-Ακρόαση- συμμετοχή σε παραμύθι
- Γραφή, αναγνώριση και ενσυνείδητη επεξεργασία φθόγγων- γραμμάτων- συλλαβών.
- Επαφή με τον έντυπο λόγο.
- Εισαγωγή στη δομή απλής πρότασης στην ελληνική γλώσσα.
- Παραγωγή προφορικών και γραπτών κειμένων βάσει εικόνας.
- Δημιουργία και καταγραφή ιστορίας.
- Εισαγωγή στη δομή αρνητικής πρότασης.
- Εκμάθηση χρήσης τόνου, τελείας, ερωτηματικού.
- Εισαγωγή στη χρήση του κόμματος (παρατακτική σύνδεση)
- Επαφή με κειμενικά είδη (ευχετήριες κάρτες, επιστολή).

- Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.
- Τα μέρη του λόγου (αναγνώριση και θέση στο λόγο).
- Άρθρο (Οριστικό, Αόριστο).
- Τονισμός.
- Μετατροπή προτάσεων από τον ενικό στον πληθυντικό.
- Σύνταξη Υ-Ρ-Α /Υ-Ρ-Κ /Υ-Ρ-Α-Α (Μεταβατικά –Αμετάβαρα ρήματα).
- Ουσιαστικά (αριθμοί, γένη, κλίση).

- Χρήση των πτώσεων.
- Λειτουργία του επιθέτου. Αριθμοί, γένη, κλίση επιθέτων.
- Συμφωνία άρθρου, ουσιαστικού, επιθέτου.
- Παραθετικά των επιθέτων.
- Τα βοηθητικά ρήματα είμαι και έχω.
- Κλίση όλων των χρόνων των ρημάτων ενεργητικής φωνής.
- Κατανόηση του τρόπου χρήσης κάθε χρόνου.
- Διάκριση ενεργητικής και παθητικής φωνής.
- Συζυγίες α' και β'.
- Εγκλίσεις (Οριστική, Υποτακτική, Προστακτική).
- Τοπικοί και χρονικοί προσδιορισμοί.
- Αντωνυμίες (προσωπικές – κτητικές – δεικτικές – ερωτηματικές (τι, ποιος, πόσος) – αόριστες (ένας, μερικοί, άλλος, κάθε).

- Παραγωγή γραπτού λόγου (περιγραφή σχετικού βιώματος)
- Περιγραφή εικόνας.
- Σύνταξη περιγραφικών κειμένων (περιγραφή γεγονότος, ζώου, ανθρώπου, αντικειμένου)
- Σύνταξη αφηγηματικών κειμένων.
- Δημιουργία αφίσας.
- Σύνταξη μικρής αγγελίας
- Δημιουργία ποιημάτων.
- Παροιμίες – αινίγματα –λαχνίσματα – παιχνίδια – τραγούδια
- Δημιουργία διαλόγων.
- Δραματοποίηση με κατασκευή δικών τους κειμένων με το σχετικό λεξιλόγιο.
- Γράμμα (πώς γράφεται, προσφωνήσεις, κτλ).
- Συνέντευξη.
- Διαπροσωπική συνδιάλεξη στο τηλέφωνο.
- Διαφήμιση.
- Διήγημα ή μια παράξενη ιστορία.
- Οδηγίες χρήσης συσκευής.
- Συνταγές μαγειρικής.
- Εικονογραφημένη ιστορία/ εικόνες ανακατεμένες, θεατρική παρουσίαση μια τηλεοπτικής εκπομπής με θέμα το περιβάλλον.
- Δημιουργική έκφραση (θεατρικό παιχνίδι και ζωγραφική),

Είδη κειμένων: Αφηγηματικά, περιγραφικά, αφίσες- διαφημίσεις, θεατρικά, προσκλήσεις, οδηγίες, συνταγές, χάρτες, πολυτροπικά κείμενα, λίστες, κατάλογοι, εξώφυλλα βιβλίων, τίτλοι κειμένων, κάρτες ευχών, ενημερωτικά –πληροφοριακά (άρθρα από εφημερίδες, περιοδικά , από το διαδίκτυο), τουριστικοί οδηγοί, Λεζάντες φωτογραφιών, παραμύθια, παροιμίες – αινίγματα –λαχνίσματα –

παιχνίδια – τραγούδια, κόμικς, περίληψη, συνέντευξη, ημερολόγιο, ποίημα, διάλογος, οδηγίες κλπ

Ουσιαστικά ακολουθούμε, αναπροσαρμοσμένο, το αναλυτικό πρόγραμμα, λαμβάνοντας βεβαίως υπ' όψιν ότι τα παιδιά δεν έχουν μητρική την ελληνική καθώς και το ότι η συγκεκριμένη παρέμβαση κινείται σε λογική ενίσχυσης των όσων προσφέρει το πρωινό πρόγραμμα του σχολείου.

Προσπαθούμε να «υφάνουμε» ένα γνωστικό τοπίο γύρω από μια θεματική ενότητα, χρησιμοποιώντας κυρίως δραστηριότητες για να έχουν το ενδιαφέρον των παιδιών.

Όλοι οι επιμορφωτές/ εκπαιδευτικοί πρέπει να βρίσκονταν σε καθημερινή επαφή με την επόπτηρά τους. Να στέλνουν, με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, σε τακτά χρονικά διαστήματα – κατά προτίμηση καθημερινά - την πορεία διδασκαλίας τους. Η επόπτη θα φροντίζει να έχει τακτική επικοινωνία – ίσως και σε καθημερινή βάση - και συζήτηση για την υπέρβαση των δυσκολιών, ηλεκτρονικά και δια ζώσης. Σε περίπτωση εντοπισμού προβλημάτων, από την επόπτη θα προτείνονται νέοι δρόμοι για την επίτευξη των στόχων. ΠΡΟΣΟΧΗ. Σημαντικό πρόβλημα είναι η ιεράρχηση των στόχων, καθώς κάθε παιδί έχει σχεδόν διαφορετικά κενά και ελλείψεις. Λάβετε το υπ' όψιν στους σχεδιασμούς σας.

Οι επόπτες θα κάνουν παρεμβάσεις και μέσα στην τάξη σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς – ειδικότερα με αυτούς που δεν έχουν πείρα. Είναι πολύ πιθανόν να απαιτηθεί τροποποίηση του αρχικού σχεδιασμού, καθώς για μια σειρά από λόγους (σύνθεση τάξης εκείνη την ημέρα, ένα τυχαίο γεγονός που δημιουργούσε ένταση, ένα γεγονός που έδινε ισχυρές αφορμές για ενασχόληση με αυτό κλπ) ο αρχικός σχεδιασμός θα αποδειχθεί ανεπαρκής. Χρειάζεται λοιπόν να έχετε προετοιμάσει εναλλακτικές πορείες και (πολλές) δραστηριότητες έτσι ώστε να διατηρηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών και η ροή της δράσης.

Οι επιμορφωτές/ εκπαιδευτικοί επιβάλλεται να μελετήσουν από τη σειρά «Κλειδιά και Αντικλειδιά» τα τεύχη που αφορούν τη διδακτική μεθοδολογία:

- Κίνητρο στην εκπαίδευση (Ανδρούσου)
- Ανάγνωση και ετερότητα (Αποστολίδου)
- Το λάθος ως εργαλείο διδασκαλίας και μάθησης (Σφυρόερα)
- Εμπύχωση στην τάξη (Δημητρίου, Λαγοπούλου, Νικολάου)
- Για τη μέθοδο Project (Μάγος)
- Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης (Σφυρόερα)
- Η επεξεργασία της εικόνας στη σχολική τάξη (Σφυρόερα)
- Η επανατροφοδότηση των μαθητών από τα γραπτά τους κείμενα (Χοντολίδου)
- Διαφοροποιημένη παιδαγωγική (Σφυρόερα)
- Διδασκαλία σε ομάδες (Χοντολίδου)
- Διδασκαλία και αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών (Χοντολίδου)

Χρήσιμη και ουσιώδης θεωρείται η μελέτη και των υπολοίπων τευχών.

Υλικό μπορείτε να αναζητήσετε από τις βιβλιοθήκες του ΚΕΣΠΕΜ και από το site του προγράμματος <http://www.museduc.gr/> . Σχετικό υλικό υπάρχει και στο site του Υπουργείου Παιδείας <http://isocrates.minedu.gov.gr/defaultISOKRATES.asp> . Πολλές ιδέες και προτάσεις διδασκαλίας θα βρείτε στο υλικό που ετοίμασε η καθ. Α. Ιορδανίδου (συνεννοηθείτε με την επόπτριά σας)

Σχετικά με την διόρθωση των (πολλών) λαθών που εντοπίζονται στα κείμενα των παιδιών.

Ανάλογα με την τάξη των παιδιών υπάρχουν γραμματικά φαινόμενα και ορθογραφικοί κανόνες που θα έπρεπε ήδη να κατέχουν – ή να συμβάλλουμε εμείς στη κατάκτησή τους. Πχ. Στην Στ' τάξη οφείλουν να αναγνωρίζουν τα ρήματα και να γράφουν την κατάληξη με –ω ή –ει. Στην Α' και Β' τάξη γνωρίζουν ότι το «και» και το «είμαι» γράφονται με το συγκεκριμένο τρόπο. Διορθώνουμε δηλαδή αυτά που τα παιδιά ανάλογα με την τάξη τους όφειλαν να γνωρίζουν. Διορθώνουμε επίσης τα λάθη που κάνουν τα παιδιά όταν εξασκούνται σε κάποιο ορθογραφικό κανόνα πχ τα ρήματα σε –ίζω και οι εξαιρέσεις του.

Συχνά τα λάθη που εντοπίζουμε μας οδηγούν σε έναν επαναπροσδιορισμό των στόχων που έχουμε θέσει. Συχνά, και με απογοήτευση, αντιλαμβανόμαστε ότι τα παιδιά αγνοούν συντακτικά και γραμματικά φαινόμενα που έπρεπε ήδη να γνωρίζουν. Έτσι κατευθύνουμε τη διδασκαλία μας σε αυτά ακριβώς που δυσχεραίνουν το λόγο και τη γραφή τους.

Ο καλύτερος τρόπος είναι να διορθώνουμε τα λάθη μαζί με τα παιδιά έτσι ώστε να κατανοούν τις διορθώσεις, να ξαναθυμούνται πράγματα που πιθανόν έχουν ξεχάσει και είναι σε θέση να τα διορθώνουν μόνα τους. Είναι επίσης ένας τρόπος να διαγνώσουμε τι έχουν ξεχάσει και τι δε γνωρίζουν καθόλου.

Πολύ βοηθητικό το σχετικό με τη διαχείριση των λαθών τεύχος από τη σειρά «κλειδιά και αντικλειδιά» της Σφυρόερα.

Διδασκαλία επιθέτων – χρήση παιχνιδιών

Ως γνωστόν, στη τουρκική γλώσσα δεν υπάρχουν γένη. Είναι λοιπόν πολύ δύσκολο στα παιδιά να κατακτήσουν τον μηχανισμό και να μάθουν από την αρχή το κάθε τι (για κάποιο που κινείται στον τουρκικό τρόπο σκέψης δημιουργεί απορία π.χ. το ότι στα ελληνικά ο αέρας είναι γένους αρσενικού, η καρέκλα είναι γένους θηλυκού, και το νερό γένους ουδέτερου). Συνεπώς, μεγάλης δυσκολίας είναι και η εκμάθηση του σχήματος ακολουθίας γένους επιθέτου – ουσιαστικού. Σημαντικό στοιχείο εδώ είναι η επανάληψη.

Υπάρχει πληθώρα σχετικών παιχνιδιών που περιγράφονται μέσα στα βιβλία του δασκάλου των έξι τάξεων του δημοτικού.

Στη συνέχεια παραθέτονται ορισμένα παιχνίδια που μπορούν με τροποποιήσεις να χρησιμοποιηθούν και για τη διδασκαλία του γένους των επιθέτων.

- 1^ο παιχνίδι: Ένα παιδί βγαίνει έξω. Οι υπόλοιποι μέσα στην τάξη ορίζουν κάποιο παιδί το οποίο πρέπει να αναγνωρίσει αυτός που βγήκε έξω από τις ερωτήσεις που θα κάνει. Όταν μπαίνει μέσα το παιδί κάνει ερωτήσεις με επίθετα: έχει μακριά μαλλιά; έχει καστανά μάτια; φοράει πράσινη μπλούζα; Επιτρέπεται να απαντήσουμε με Ναι ή όχι.

- 2^ο παιχνίδι: Αρχίζει να λέει κάποιος ένα επίθετο. Ο δεύτερος λέει αυτό του πρώτου και ένα δικό του, ο τρίτος τα δυο πρώτα κι ένα δικό του κοκ.

- 3^ο παιχνίδι: Ο δάσκαλος ή ένας μαθητής δείχνει ένα αντικείμενο και τα παιδιά προσπαθούν να βρουν όσα περισσότερα επίθετα μπορούν. Όποιος βρει τα περισσότερα κερδίζει. πχ θρανίο: σιδερένιο, ξύλινο, πράσινο, μικρό, μακρύ, παλιό, μαθητικό, σχολικό, γραμμένο (και οι μετοχές παίζουν), καθαρό, διθέσιο, κοκ (εσύ να είσαι προετοιμασμένη έτσι ώστε να μάθουν όσα περισσότερα μπορούν) Μετά μπορεί να γράψει το καθένα την περιγραφή του θρανίου. Τα επίθετα τα γράφει ο δάσκαλος στον πίνακα. Μπορεί μάλιστα να έχει και την εικόνα του θρανίου από το βιβλίο "προφορικές δραστηριότητες Α Β τάξης".

- 4^ο παιχνίδι: ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ: αρχικά ο δάσκαλος και μετά κάποιος μαθητής περιγράφει κάτι και οι άλλοι προσπαθούν να βρουν τι είναι. Πχ είναι μεγάλο, σιδερένιο, γαλάζιο, ψηλό και παλιό τι είναι; (η ντουλάπα). Μετά το κάνουν όλα τα παιδιά. Είναι σημαντικό να αρχίζει ο δάσκαλος πρώτος το παιχνίδι για να καταλαβαίνουν τα παιδιά πώς παίζεται.

Όταν τα παιδιά χάνουν το ενδιαφέρον τους για το μάθημα, δεν προσέχουν και κάνουν φασαρία

Εκτός από τις δραστηριότητες που ο/η επιμορφωτής-εκπαιδευτικός έχει ετοιμάσει για τη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας, θα πρέπει να έχει έτοιμο και κάποιο άλλο υλικό (φωτοτυπίες, παιχνίδι, μπογιές, εικόνες, cd μουσικής, θεατρικό, παραμύθι κτλ) που θα μπορεί να τραβήξει την προσοχή τους και θα είναι κάποια δραστηριότητα που τους αρέσει. Το υλικό αυτό θα πρέπει να έχει κάποια ποικιλία (ζωγραφιές με κολλάζ ή με δαχτυλομπογιές, όχι δηλαδή κάτι συνηθισμένο και καθημερινό). Αν ο εκπαιδευτικός θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να τελειώσει και τη δραστηριότητα που έχει ήδη αρχίσει, προβάλλει το υλικό αυτό ως δέλεαρ, και κάνει με τη συμφωνία με τη τάξη ότι αν τελειώσουν γρήγορα και όμορφα θα προχωρήσουν και στην καινούρια δραστηριότητα.

Πως μπορεί να γίνει το μάθημα γενικά πιο ενδιαφέρον και ελκυστικό για τα παιδιά

Το ενδιαφέρον των παιδιών κερδίζεται με την ποικιλία των δραστηριοτήτων, την καλή ατμόσφαιρα και την τήρηση της τάξης μέσα στην αίθουσα, την αίσθηση ότι επιβραβεύονται για την εργασία τους, όταν υπάρχει η αίσθηση του παιχνιδιού και η ενθάρρυνση στη συμμετοχή.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να σχεδιάζει το επόμενο μάθημα μαζί με τα παιδιά, διαλέγοντας μαζί τους τις δραστηριότητες (ουσιαστικά έχει σκεφτεί το πλάνο και του επόμενου μαθήματος και το συζητά με τα παιδιά ενσωματώνοντας και τις δικές τους ιδέες και δίνοντας την αίσθηση ότι είναι δική τους επιλογή).

Γνωρίζοντας τα παιδιά το πλάνο του επόμενου μαθήματος, έχοντας ενθουσιαστεί μ' αυτό και έχοντας ίσως αναλάβει και κάποιο ρόλο αυξάνουν οι πιθανότητες να έρθουν και πάλι.

Μια άλλη τεχνική είναι η προετοιμασία μικρών γιορτών όπου τα παιδιά έχουν κάποιο ρόλο και αποκτά ενδιαφέρον η συμμετοχή τους ή η προετοιμασία μικρών θεατρικών έτσι ώστε και μεταξύ τους να ελέγχονται γιατί πρέπει να το παρουσιάσουν όλα μαζί.